

УДК 316.42:004]:141.78

НАРАТОЛОГІЯ Ж.-Ф. ЛІОТАРА ЯК МЕТОДОЛОГІЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МЕРЕЖЕВОГО СУСПІЛЬСТВА

Дмитро Фокшей

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
fokshey.d@gmail.com*

Розглянуто взаємозв'язок наукового та нарративного знання у праці Ж.-Ф. Ліотара “Стан постмодерну”. Проаналізовано діалектику понять “знання” та “інформація” та їхнє значення для постіндустріального суспільства. Характерна для постмодерної філософії ідея про здійснення влади через легітимацію знання в інформаційну епоху перетворилася у формування нарративів та деконструктуризацію вертикалі сучасної влади. Існування єдиної глобальної мережі Інтернет зробило можливим розповсюдження нових нарративів, які визначають буття світової спільноти. Визначено, що наратологія може стати методологією інтерпретації мережевого суспільства.

Ключові слова: нарратив, знання, влада, інформація, мережеве суспільство.

Упровадження інформаційних технологій у різні сфери життя соціуму прискорили їхню взаємну інтеграцію, а також інтенсифікацію процесів глобалізації. Згідно з теорією Ентоні Гіденса, сьогодні “всесвітні суспільні відносини сполучають віддалені локальності таким чином, що локальні події набувають своєї форми під впливом тенденцій, які виникають за багато кілометрів від них і навпаки” [7]. Ця теза характеризує внутрішню та міжнародну політику, різні сфери економіки, які все ще класифікуються відносно галузей та територій, однак не змогли б існувати без активних зовнішніх інтервенції та орієнтації на світові тренди. Ульрих Бек, аналізуючи історію поступу людства, розмежовує модерність та індустріалізм, визначаючи його як суто європейський феномен та головну передумову глобалізації. Мислитель розділяє дві епохи в історії сучасного суспільства: перший та другий модерн. До ХХ століття тривала проста модернізація, впродовж якої індустріальне виробництво було контрольованим і не породжувало жодних ризиків для людства. Однак збільшення його масштабів, а також усвідомлення негативного впливу індустрії на екосистему як єдине ціле спричинили рефлексивну модернізацію – другий етап поступу. Відтепер для суспільства пріоритетом є управління глобальними цивілізаційними ризиками, які не знають національних та класових меж.

Важливою характеристикою сучасного суспільства є мережевість. Саме завдяки їй здійснюються регулярні контакти та активна інтерсуб'єктивна взаємодія акторів, які не є визначеними як конкретні гравці на світовій шахівниці, проте, формуючи нарративи, безперечно, впливають на метагру. Наслідком цього є поява нових інституційних форм,

які перебувають поза структурою національно-державного порядку: глобальні суспільні рухи, міждержавні та наднаціональні політичні об'єднання, транснаціональні корпорації. Як зауважує Тарас Цимбал у передмові до українського видання Ульриха Бека "Влада і контрвлада у добу глобалізації" [2], поява цих організаційних епіцентрів порушує внутрішню соціально-політичну рівновагу національних держав, встановлену між урядом і виборцем, капіталістом і найманим робітником, багатієм і бідняком, більшістю і меншістю, столицею і провінцією, силами правопорядку й криміналітетом, владою та опозицією, державою й економікою – до того ж не тільки між сторонами всередині цих дихотомій, а й між сторонами з різних дихотомій.

Класичні структури зникають або трансформуються в глобальних наративах, сформованих інтерсуб'єктивною взаємодією учасників дискурсів. Мережеве суспільство та плюралізм наративів – це два нероздільних феномени, які взаємообумовлюють власне існування. Наративи існують у повсякденній комунікації, а також у діях, які суб'єкти чинять під їхнім впливом. Вони транслюються в Інтернет-просторі та поширюються через зв'язки у соціальних мережах. Саме тому наратологія може стати методологією інтерпретації процесів сучасного мережевого суспільства.

Важливий внесок у дослідження наративів зробили Р. Барт [1], П. Рікер [11], В. Шмід [16], У. Еко [12], Ж. Женетт [4], мережевого суспільства С. Берковіц [18], М. Кастельс [12]. Дослідженням мережевого суспільства займається Л. Рижак [10]. **Мета статті** – розглянути наратологію Ж.-Ф. Ліотара та можливість її використання як методології інтерпретації наративів сучасного мережевого суспільства.

У своїй праці "Стан постмодерну" Ж.-Ф. Ліотар [5] висуває гіпотезу, згідно з якою перехід суспільства в постіндустріальну добу, а культури – в постмодерну зумовлює зміну статусу знання. Відтепер знання як текст повинне бути трансформоване в бінарний код – мову комп'ютерів, яка збереже його для наступних поколінь. На думку Ж.-Ф. Ліотара, цей процес може відкинути досвід, який не є матеріалізований у письмовому мовленні. Однак стрімкий розвиток інформаційних технологій (ІТ) та поява нових форм розповсюдження знання й досвіду спростували передбачення філософа.

Значну частину своєї праці Ж.-Ф. Ліотар присвячує диференціації двох типів знання: наукового і наративного. Наукове знання він розуміє як систему знань про закони, природу, суспільство, що відображає об'єктивне знання про дійсність. Наративне знання формується на основі ідеї рівноваги та взаєморозуміння. Відмінність між ними найкраще простежується у процесі легітимізації знання.

Ж.-Ф. Ліотар трактує наукове знання як дискурс, який формується за допомогою мови, яка й визначає його зміст. Для того, щоб знання розповсюджувалося, переклад мови, яка несе його смисл, не повинен втрачати вихідну ідею та контекст, як зазначено раніше; це ж стосується і штучних комп'ютерних мов. Той, хто володіє правом визначати достовірність перекладеності, має владу над знанням та легітимізує його.

Іншим методом легітимізації знання є мовна гра. Звертаючись до теорії Дж. Остіна [6] та Л. Вітгенштайна [3], Ж.-Ф. Ліотар визначає комунікацію як шлях проникнення знання у свідомість. Для розуміння процесу та правил легітимізації знання Ж.-Ф. Ліотар визначає природу наративного знання, відокремлюючи його від науки. Знання не ототожнюється з наукою чи процесом пізнання. Пізнання можна визначати як сукупність висловлювань, які описують чи безпосередньо вказують на предмет та визначають правдивість чи неправдивість

міркувань про нього. У такому розумінні наука стає пізнанням. Знання відрізняється від науки денотативними висловлюваннями, які визначають подвійну умову їхнього прийняття. Науковець формує твердження про об'єкт, який є предметом висловлювання, описуючи визначальні характеристики, та формує висновок про його належність до певної галузі наукового знання. Свідомість науковця невіддільна від соціального та історичного контексту його епохи, а мислення від мови соціуму. Так формуються дві ознаки знання: воно постає дискурсивною компетенцією людини, яка його продукує, і легітимізується відносно визначених традицій, які сформували суспільство на конкретному етапі розвитку.

Наукове знання можна розглядати не тільки як сукупність денотативних висловлювань, але і як певний вид комунікації – професійної, ділової, етичної, естетичної. Висловлювання, що належать до цього типу, можна оцінювати не тільки відносно істинності, але й на основі певної дискурсивної компетенції, здатності успішно продукувати всі типи висловлювань, як-от: денотативні, прескриптивні, оцінні та інші. Постмодерніст виділяє й інші чинники, за якими можна диференціювати знання: відповідність певним критеріям справедливості, краси, правди, встановлених у суспільстві чи спільноті, до якої належать співрозмовники того, хто розповсюджує знання.

Наративна форма висловлювань допускає різноманітні мовні ігри: денотативні, прескриптивні, оповідні, питальні та інші висловлювання. Для процесу легітимізації знання необхідно виявити механізми передачі розповіді. Народні оповіді побудовані так, що до процесу комунікації долучаються три наративні інстанції: розповідач, слухач та персонаж. Кожен із них володіє особистою наративною компетенцією, якої набуває в процесі переказування історій. Той, хто сьогодні був у ролі слухача, завтра може бути в ролі розповідача, а також героя. Ж.-Ф. Ліотар наводить приклад такого перетворення під час процесу передавання легенд у кочових племен, де розповідач завжди є старійшиною поселення чи племені, а один із його слухачів у перспективі зможе зайняти його місце та буде переказувати історію. Так, слухач перетвориться в оповідача, а оповідач – в героя наративу. На території України в часи козацької доби існував наратив козака Мамає, який наділявся чеснотами, притаманними тогочасному лідеру, проте його образ завжди змінювався відповідно до потреб суспільства.

Знання, яке передається у такий спосіб, пов'язане не лише з функцією мовлення (нарації), але і з функціями слухання (наратації) і дії (акції) [8, с. 87]. Воно визначає, що саме необхідно сказати, щоб тебе почули, а також, що необхідно почути, щоб мати можливість згодом виступити в ролі оповідача. Мовні акти у такому знанні реалізуються не лише тим, хто говорить, а також тим, хто слухає чи діє. Розповідь тоді набуває певної функціональної моделі суспільства, в якій визначаються прагматичні правила, що здатні конституювати соціальну дійсність та її внутрішні зв'язки.

Знання за допомогою легітимних методів та дотримання визначених правил передається у спільноті, де кожен учасник комунікативної дії має можливість безперешкодно випробовувати різні ролі, тобто бути наратором, слухачем або героєм. Отже, як частина дискурсу культури, розповідь визначає та легітимізує правила поведінки в межах групи, яка нею користується.

Різницю між наративним та науковим знанням Ж.-Ф. Ліотар вбачав у декількох ґрунтовних відмінностях їхньої прагматики. Наукове знання, на відміну від наративного, потребує певної мовної гри – денотативної. Так, наукове знання, на відміну від наративного,

не виникає як загальноприйняте, оскільки стає професією, суспільним інститутом. Натомість наукове знання не потребує компетенції одержувача і референта: тут немає потреби ставати тим, про що говорить мовець. Наративне знання не докладає зусиль для власної легітимації, не вдається до аргументів або доведень, виявляючи при цьому толерантність до наукового знання, розглядаючи його як один із власних різновидів. Однак наукове знання ставить питання про законність наративних висловлювань, вважає наративне знання належним до іншого, примітивного типу, фундаментом якого слугують звичаї, авторитети, забобони, упередження, стереотипи, незнання чи ідеологія [8, с. 114].

Ж.-Ф. Ліотар доводить, що наукове знання не може знати і продемонструвати свою істинність, якщо не буде вдаватися до іншого – знання-розповіді, яке є для нього незнанням [5, с. 67]. Наукове знання зазвичай не обходиться без наративного знання, адже воно не завжди спроможне легітимізувати себе власними методами. Міфи, легенди чи казки розповідають про успіхи та невдачі своїх героїв, пропонуючи відповідні моделі поведінки. Такі розповіді виявляють критерії компетентності, які властиві суспільству, а також мають можливість оцінити результати, що в ньому досягають або можуть бути досягнуті за певних умов. Наприклад, ідеології, які ґрунтуються на науковому знанні, для свого утвердження потребують перебільшення наративів для формування епічної оповіді про те, що не може бути предметом епічного епосу.

Так, Ф. Ніцше виводить концепцію “Надлюдини”, проте її легітимація у суспільстві відбувається через викривлення головної ідеї, виникнення наративу про “надрасу”, сформованого Адольфом Гітлером, та нову ідеологію. Розповсюдження штучного наративу відбувалося завдяки економічній, політичній та моральній кризам, а також через відсутність спільної національної ідеї у людей.

Однак новий наратив вступає в конфронтацію з уже наявним гранднاراتивом європейської спільноти, одним із головних постулатів якого в добу індустріального суспільства були свобода та прогрес. Наслідком такої конфронтації стає смерть наративу “Надраси” та підтвердження загальноєвропейської ідеї. Проте, за словами С. Гангтінгтона цінності європейської спільноти, що об’єднується в єдиній Західній цивілізації, завжди будуть перебувати у конфлікті з іншими цивілізаціями та їхніми власними наративами. Найвідомішим прикладом співробітництва заради утворення спільного наративу є конфуціансько-ісламський блок, сформований як виклик західним інтересам, цінностям та їхній потужності [15].

Поряд із знанням виникає феномен, який був би неможливий без поступу у сфері передачі повідомлень, – інформація. Сьогодні інформація та знання формують рушійну силу соціальних та економічних перетворень. Їхнє поєднання відкриває нові перспективи, де багато глобальних проблем, які постають перед світовою спільнотою, можуть бути розв’язані за умови, що необхідну інформацію, знання та накопичений інтелект, унікальний досвід будуть систематично та безперешкодно використовувати та розподіляти в інтересах людини та суспільного прогресу.

Поняття “інформація” можна тлумачити як результат сприйняття та інтерпретації даних, виражених в осмисленій сукупності слів. Натомість знання – це відображення навколишнього світу у свідомості внаслідок інтерпретації та обробки інформації. Тобто знання – це усвідомлена інформація. Як зауважує О. Пархоменко, якщо інформація зменшує невизначеність проблеми, то знання – це конкретний результат для реалізації.

Якщо інформація спрямована на формування коридору для дій, то знання характеризують конкретну практичну дію. За допомогою цілеспрямованих творчих дій людини інформація та знання поєднуються та розділяються у процесі пізнання та розв'язання проблем.

Діалектика цих двох понять займає вагомe місце в численних дискурсах, однак у зв'язку із розповсюдженням ІТ у різних інститутах та соціальних системах відкриваються нові перспективи тлумачення. Теза “той, хто володіє інформацією, – володіє світом” вказує на перевагу інформації над знанням у розподілі центрів сили в глобалізованому світі, що суперечить теоріям мислителів постмодерну – Ж.-Ф. Ліотара та М. Фуко.

На думку М. Фуко, знання завжди має мету, його характеризує бажання домінувати або привласнювати. Воно не є нейтральним абстрактним об'єктом, до знання прагнули, щоб використовувати його, воно було могутнім і мінливим. На основі цих міркувань М. Фуко створює концепцію “знання-сили”, де ці два поняття нерозривно пов'язані між собою. Так, прагнення до знання було лише прихованою варіацією прагнення до влади, першого людського стимулу, який є центром філософії Ф. Ніцше [19]. На відміну від Ф. Ніцше та його теорії “Надлюдини”, у М. Фуко влада не належала індивідові. Для французького філософа найважливіший аспект влади лежить у галузі соціальних відносин. Люди можуть володіти силою у формі домінування чи примусу, але сила також залучена до створення і використання знання. Формувати та розповсюджувати знання означає мати владу.

Наратологія Ж.-Ф. Ліотара та ототожнення знання та влади у М. Фуко є продуктивними теоріями для витлумачення суспільства як складної системи в інформаційну епоху. Мережевість як його головна характеристика визначає важливість каналів розповсюдження інформації для цілісності спільноти. Інформація про минуле фіксується у свідомості як знання, яке формує ідентичність. Інформація про теперішнє циркулює у ментальному просторі людини у формі наративів, до яких вона долучається через дискурс.

Контроль над інформацією є запорукою стійкості системи. Так у 2006 році поява в Інтернет-просторі WikiLeaks з таємною інформацією американських спецслужб значно похитнула сталі політичні дискурси. Джуліан Асандж, засновник ресурсу, у виступі для TED Talks зазначив що немає потреби знищувати систему, потрібно поділитися інформацією, щоб її усунути [17]. Як зауважив Г. Почепцов, інформаційні потоки в Інтернеті, на відміну від звичайних, ніколи не завершуються, бо завжди можна повернутися до попередніх матеріалів [9, с. 92]. Потоки інформації, які не тільки не припиняються, але й постійно збільшуються, конструюють дискурси, що впливають на локальні спільноти та глобальне суспільство.

Ж.-Ф. Ліотар зазначає, що в сучасному суспільстві також змінюється роль держави. Правляча еліта сьогодні складається з представників різних сфер: керівників підприємств, великих професійних організацій, профспілок, політичних партій та релігійних конфесій. У такій ситуації змінюється метод конструювання наративів та метанаративів державами, партіями, інститутами чи традиціями, які історично вибудовувалися. Однак це не означає розрив соціальних зв'язків. Людина, незалежно від її соціального чи майнового статусу, постійно є учасником комунікативних процесів і за допомогою мовних ігор та залучення до дискурсу здатна впливати на повідомлення, які проходять лініями комунікації: у ролі відправника, одержувача чи референта [5, с. 131]. Мовні ігри виконують важливу функцію інструменту для встановлення зв'язків та здобуття соціального капіталу, а також проблематизації власних суджень у дискурсі. Повідомлення набувають різних форм та результатів, залежно від їхньої денотативної, прескриптивної, перформативної чи іншої форми.

У період становлення та розвитку індустріального суспільства формуються два основних гранднаративи європейської спільноти – знання та влада. Вони стали головним рушієм прогресу та переосмислення цінностей. Розповсюдження та прийняття цих оповідей означали розвиток та процвітання націй. Саме тоді відбувалося становлення звичних для нас методів легітимації влади. Проте з переходом в еру інформаційного суспільства постулати влади та знання втрачають свою значущість. Такий перехід описує Ж.-Ф. Ліотар, визначаючи його як смерть концепту гранднаративу. Через осягнення людською свідомістю швидкої плинності часу, існування монополії єдиного гранднаративу стає неможливим через безмежну кількість малих наративів, які, зникаючи в одному дискурсі, зароджуються в іншому через мережеву структуру глобальної спільноти. Після виходу в світ його праці “Стан постмодерну” філософ зазначав, що його ідея недовіри до гранднаративу сама має потенціал перетворитися в гранднаратив. Однак сучасні інститути породжують інформацію, яка, накопичуючи смисли, втілює наративи.

У XXI столітті плюралізм наративів втілює ідеали демократичного устрою. Макс Вебер, якого вважають одним із найвагоміших теоретиків легітимації політичної влади, інтерпретує легітимність як значущість владних відносин у суб’єктивних уявленнях соціальних суб’єктів, що не залежить від їхніх матеріальних інтересів, надій та страхів, а пов’язана з почуттям обов’язку та визначається орієнтацією їхньої поведінки на певну ціннісно-нормативну систему. Філософ зазначає, що значущість політико-владних відносин залежить від настроїв суспільства, орієнтації на певну ціннісно-нормативну систему. Якщо йдеться про глобальне мережеве суспільство, то варто звернути увагу на нескінченно велику кількість аксіологічних систем, що втілюються в різних наративах.

Свобода слова, яку пропонує Інтернет, відкриває простір для легітимації абсолютно відмінних ідей. Українське суспільство, як і чимало західних демократій, сьогодні переживає кризу влади й демонструє власну відкритість до відмінних наративів. Існують тенденції утворення нових типів державної організації (електронні уряди), трактування традиційних форм політичної демократії як застарілих та неактуальних, поширення авторитарних форм державності. Ще у 30-х роках ХХ століття Х. Ортега-і-Гасет передбачив “бунт мас”. Сплеск хвилі міжнародного тероризму та поява таких формувань, як Ісламська держава також є симптомами деструктуризації сучасної влади. Наративи знімають табу, які індустріальне суспільство наклало задля збереження власної закритості та підтримання ілюзії стабільності. Найяскравішим прикладом сьогодні можна назвати обрання Барака Обами, афроамериканця, президентом США, розповсюдження ЛГБТ-спільнот та поява їхніх представників у традиційних інститутах Католицької Церкви. Ці тренди можна тлумачити двояко, але це і є головною рисою мережевого суспільства: наративи розповсюджують смисли горизонтально, долаючи традиційні вертикальні владно-знаннєві структури.

Отже, для інформаційного суспільства характерне переосмислення головних постулатів індустріальної епохи та делегітимізація владно-знаннєвих структур. Наратологія Ж.-Ф. Ліотара, доповнена аналізом сучасних віртуальних спільнот та їхніх комунікативних шляхів, може стати методологією інтерпретації мережевого суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Барт Р. Мифологии / Р. Барт / Пер. с фр., вступ. ст. и коммент. С. Зенкина. – М.: Академический Проект, 2008. – 351 с.
2. Бек Ульрих. Влада та контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / Ульрих Бек / пер. з нім. О. Юдіна. – К.: Ніка-Центр, 2011. – 408 с.
3. Витгенштейн Людвиг. Философские работы / Людвиг В. / Пер. с нем. М. С. Козловой и Ю. А. Асеева. М.: Издательство “Гнозис”, 1994. – 612 с.
4. Женетт Жерар. Фигуры / Ж. Женетт. – М.: Изд.-во им. Сабашниковых, 1998. – 944 с.
5. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. М.: Институт экспериментальной психологии; СПб.: Алетейя, 1998. – 160 с.
6. Остин Дж. Как совершать действия при помощи слов // Избранное. Пер. с англ. Макеевой Л.Б., Руднева В.П. – М.: Идея Пресс, Дом интеллектуальной книги, 1989. – С. 13–136.
7. Папуша І. В. Наратологія: від класичної до посткласичної / І. В. Папуша // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Філологічні науки. – 2014. – Вип. 4.13. – С. 199–203.
8. Пархоменко О.В. Інформація і знання: взаємозв'язок: монографія. – К.: Державний інститут інтелектуальної власності, 2010. – 268 с.
9. Почепцов Г. Від Facebook у і гламуру до Wikileaks: медіа комунікації / Георгій Почепцов. – К.: Спадщина, 2012. – 464 с.
10. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу : навч. посіб. / Людмила Рижак ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – 640 с.
11. Рикер П. Конфликт интерпретаций. Очерк и о герменевтике / П. Рикер / Пер. с фр. г вступ. ст. и коммент. И. С. Вдовиной. – М.: Академический Проект, 2008. – 695 с.
12. Усманова А. Р. Умберто Эко: парадоксы интерпретации. – Мн.: “Пропилен”, 2000. – 200 с.
13. Фромм Э. Бегство от свободы / Эрих Фромм / Пер. с нем А. Галактионова. – М.: ООО “Издательство АСТ”, 2009. – 288 с. – (Психология – лучшее).
14. Фуко М. Воля к истине – по ту сторону знания, власти и сексуальности / Мишель Фуко / Пер. с франц., комм. и послесл. С. Табачников – М.: Касталь, 1996. – 448с.
15. Хантінгтон С. Зіткнення цивілізацій [Електронний ресурс] / Самуель Хантінгтон. – Режим доступу <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/307/36.pdf>
16. Шмид В. Ш. Нарратология / В. Ш. Шмид. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – 312 с.
17. Assange J. Why the world needs Wiki Leaks. [Електронний ресурс] / Julian Assange – Режим доступу http://www.ted.com/talks/julian_assange_why_the_world_needs_wikileaks
18. Berkowitz S. D. Social structures: a Network approach / S. D. Berkowitz, B.Wellman. – Cambridge : Cambridge University Press, 1988. – 513 p.
19. Biebricher T. Habermas, Foucault and Nietzsche: A Double Misunderstanding //Foucault Studies. –No 3. –Nov. 2005. – P. 1–26.
20. Castells M. TheInformation Age: Economy, Society and Culture / M. Castells; Russiantranslationed. by O. Shkaratan. – Moscow : GU-VshE, 2000. – 608 p.

LYOTARD'S NARRATOLOGY AS THE METHODOLOGY OF NETWORK SOCIETY INTERPRETATION

Dmytro Fokshei

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1, Lviv, 79000, Ukraine,
fokshey.d@gmail.com*

Author analysis the correlation of narrative and scientific knowledge in work "The Postmodern Condition", written by Jean-François Lyotard. The scientific knowledge is about the laws of nature, society, reflecting the objective knowledge of reality. Narrative knowledge is based on the idea of balance and understanding. The difference between them can be seen in the legitimization of knowledge.

Narrative form of utterance allows various language games: denotative, prescriptive, interrogative and other statements. Lyotard interprets scientific knowledge as a discourse formed by using language which determines its content. Anyone who has the right to determine the authenticity has the power over knowledge and legitimizes it.

Scientific knowledge usually can not do without narrative knowledge, because it is not always able to legitimize itself by own means.

The knowledge using legitimate methods and enforcement of these rules is passed in a community where each member of communicative action has possibility to experience different roles – narrator, listener or hero. Thus, as part of the cultural discourse, narrative defines and legitimizes the rules of behavior within a group that uses it.

The concepts of knowledge and information are fundamental for the post-industrial society.

Today, information and knowledge form the driving force of social and economic transformation. Their combination opens up new prospects, where international community faces many global challenges and they can be resolved by providing necessary information, where knowledge, intelligence and unique experience will be systematically and freely used and distributed for the benefit of human and social progress.

The term "information" means the result of perception and interpretation of data, expressed in meaningful set of words. Instead, knowledge reflects world in mind as a result of interpretation and processing. Thesis "the one who owns the information - owns the world" refers to information advantage over knowledge in the distribution of power centers in globalized world.

Lyotard shows the difference between narrative and scientific knowledge through several fundamental differences in their pragmatism.

In the time of industrial society formation and development two main grand narratives of European community were established – knowledge and power. They became the main engine of progress and reappraisal of values. The significance of political and power relations depends on the mood of society and the focus on a value-regulatory system. Talking about global network society, it is important to pay attention to the infinite number of axiological systems that are embodied in different narratives.

Freedom of speech offered by the Internet, opens space for legitimizing quite different ideas. Ukrainian society, like many Western democracies, today faces a crisis of power and demonstrates its own openness to different narratives. There are trends in the formation of new governmental organizations (e-government), interpretation of traditional forms of political democracy as obsolete and irrelevant, the spread of authoritarian forms of statehood.

The idea of exercising power through legitimation of knowledge in postmodern philosophy turns into formation of narratives and deconstruction of modern power vertical in the information age. The existence of a unified global Internet network makes possible the dissemination of new narratives that define the life of world community.

Network structure is an important feature of modern society. It is the architecture for regular contacts and intersubjective interaction of actors who are not defined as important figures on global chessboard, however, creating own narratives they undoubtedly effect the metagame. The result of these processes is the emergence of new institutional forms that are outside the structure of nation-order: global social movements, intergovernmental and supranational political associations, multinational corporations.

It is determined that narratology can become a methodology of network society interpretation.

Keywords: narrative, knowledge, power, information network society.

Стаття надійшла до редколегії 05.09.2016

Прийнята до друку 12.09.2016